

Een onderzoek naar de maatschappelijke meerwaarde van studenten in de woonomgeving

Studerende Buren

Maarten Kwakernaak
Leyla Reches
Marije Voorwinden

Studerende Buren

Een onderzoek naar de maatschappelijke meerwaarde van studenten in de woonomgeving

Auteurs

Maarten Kwakernaak

Leyla Rechtes

Marije Voorwinden

Met medewerking van

Tara Jibodh

Floor Lubbers

Opdrachtgevers

Kences (Kenniscentrum Studentenhuisvesting) DUWO,
Alwel, De Key, De Veste, Idealis, Lefier, Maasvallei, SJHT,
SSH, SSH&, Vestide, Wonen Breburg en Woonstad
Rotterdam

Utrecht, maart 2021

Inhoudsopgave

Samenvatting	4	4 Beeld in de media	29
Onderzoeksmethode	4	4.1. Aantal vermeldingen in de media	29
Eindconclusie	5	4.2. Categorieën initiatieven/bijdragen van studenten	31
Resultaten en conclusies per thema	5	5 Buurtonderzoek	35
Aanbevelingen aan de studentenhuisvesters	7	5.1. Hoendiepflat – Groningen	36
1 Inleiding	9	5.2. Elseviergebouw – Amsterdam	42
Onderzoeksmethode	10	5.3. Pieter Vlaming – Amsterdam	47
2 Beeld van de studenten zelf	12	5.4. Bosuilstraat & Steenuilstraat – Enschede	53
2.1. Opzet enquête en achtergrond van de respondenten	12	5.5. Amsterdamsestraatweg/Otterstraat – Utrecht	58
2.2. Bijdrage aan sociale cohesie in de buurt	13	5.6. De Mouterij – Wageningen	64
2.3. Participatie (vrijwilligerswerk en maatschappelijke initiatieven)	18	5.7. Leeuwenstein – Nijmegen	69
2.4. Wensen rondom bijdragen in de woonomgeving	19	5.8. Coolhaven & Delfshaven – Rotterdam	75
2.5. Leefbaarheid (schoon, heel en veilig)	22	5.9. Generaal Maczekstraat – Breda	81
3 Beeld van de buurtbewoners	24	5.10. Complexen Pisanostraat – Eindhoven	86
3.1. Opzet van de vragenlijst en respons	24	5.11. Mockstraat – Maastricht	91
3.2. Invloed studenten op de buurt	25	6 Conclusies & aanbevelingen	96
3.3. Bijdrage van studenten aan sociale cohesie	26	Aanbevelingen aan de studentenhuisvesters	97
3.4. Participatie in de buurt	27	Bijlage 1: Werkwijze	99
3.5. Leefbaarheid (schoon, heel en veilig)	27	Media-analyse	99
		Enquête onder studenten	99
		Buurtonderzoek	100
		Bijlage 2: Referenties	101

Samenvatting

De toename van het aantal studenten in Nederland vraagt om meer huisvesting voor deze groep. Wanneer er nieuwe studentenhuisvesting wordt aangekondigd, zijn buurtbewoners vaak geen voorstander van de komst van meer studenten in de buurt. De positieve impact van studenten in de buurt wordt over het algemeen minder belicht dan de negatieve kanten. Verschillende onderzoeken hebben de *economische* meerwaarde van studenten in de stad aangetoond. Studenten brengen koopkracht naar de buurten waarin ze woonachtig zijn (Allinson, 2006). Instellingen voor hoger onderwijs zorgen voor werkgelegenheid en maken het voor andere bedrijven aantrekkelijk om zich in de betreffende stad te vestigen (Hubbard, 2008; Manshanden, 2009; Manshanden & Koops, 2021). Er is echter nog relatief weinig bekend over de mate waarin studenten *maatschappelijke* meerwaarde hebben voor de buurt waarin zij wonen. In dit onderzoek is daarom getracht een antwoord te geven op onderstaande onderzoeksvraag:

Welke maatschappelijke meerwaarde hebben gevestigde studenten voor hun woonomgeving?

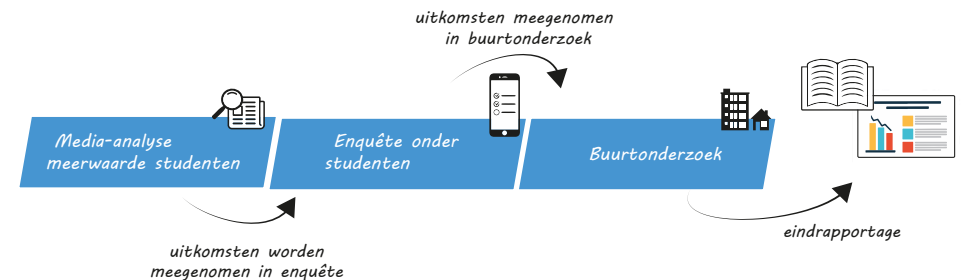
Deze vraag is uitgewerkt in een drietal onderzoeksvragen:

- Welke bijdrage leveren studenten aan **sociale cohesie** in hun woonomgeving?
- Welke bijdrage leveren studenten op het gebied van **participatie** in hun woonomgeving?
- Welke bijdrage leveren studenten op het gebied van **leefbaarheid** in hun woonomgeving?

De opdrachtgevers van dit onderzoek zijn 13 woningcorporaties voor studentenhuusvesting (vanaf hier: *studentenhuusvesters*) en Kences, het kennisinstituut voor studentenhuusvesting.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd in drie onderdelen:



- *Media-analyse*, waarin gekeken is naar maatschappelijke initiatieven van studenten in de periode 2010-2020. In totaal zijn artikelen van 95 landelijke en regionale kranten gescreend.
- *Enquête onder studenten*, waarin huurders van 13 studentenhuusvesters zijn bevroegd op de thema's sociale cohesie, participatie en leefbaarheid. In totaal deden 8228 studenten mee aan dit onderzoek.
- *Buurtonderzoek* in 11 buurten in 10 steden verspreid over Nederland, waar buurtbewoners en sleutelfiguren zijn bevroegd met vragenlijsten en interviews. In totaal vulden 124 buurtbewoners een vragenlijst in; met 34 van hen is ook een interview uitgevoerd. In totaal zijn 35 sleutelfiguren geïnterviewd. Ook zijn in dit buurtonderzoek de antwoorden van studenten uit de enquête meegenomen.

Eindconclusie

In dit onderzoek is gekeken naar de maatschappelijke meerwaarde van studenten in de buurt. Studenten blijken over het algemeen participerende burgers: een meerderheid van hen doet vrijwilligerswerk. De maatschappelijke bijdragen van studenten spelen zich vooral af buiten hun woonomgeving, maar een aanzienlijk deel van de studenten zou eigenlijk meer willen doen voor hun buurt. Buurtbewoners geven aan dat zij weinig direct contact hebben met studenten in hun buurt. Toch zien buurtbewoners de studenten liever niet vertrekken, want zij brengen levendigheid en diversiteit naar de buurt. Levendigheid slaat soms om naar overlast, maar slechts een enkele buurtbewoner geeft aan meer nadelen dan voordelen te zien aan de aanwezigheid van studenten in hun woonomgeving: "een beetje reuring kan geen kwaad".

Resultaten en conclusies per thema

Sociale cohesie

Studenten hebben een beperkte binding met de buurt waarin ze wonen. Zowel studenten zelf als mede-buurtbewoners geven aan beperkt contact met elkaar te hebben. Studenten zijn maar beperkt op de hoogte van activiteiten in de buurt en de meeste studenten hebben nog nooit meegedaan aan activiteiten in hun woonomgeving. Opvallend genoeg lijken internationale studenten gemiddeld meer contact te hebben met mede-buurtbewoners (niet-studenten). Ook hebben zij een grotere behoefte om vaker deel te nemen aan activiteiten in de buurt. Studenten die in een pand wonen waarin zij geen voorzieningen delen met andere studenten, lijken het minst zichtbaar in de buurt. Er is geen behoefte aan dagelijkse interactie tussen studenten en mede-buurtbewoners, maar over het algemeen geeft men aan elkaar wel beter te willen leren kennen.

- Hoewel 67% van de studenten ervaart dat mensen prettig met elkaar omgaan in de wijk, geeft slechts 12% van de studenten aan vaak contact

te hebben met mede-buurtbewoners die niet studeren. Van de internationale studenten geeft 20% aan veel contact te hebben met mede-buurtbewoners. Bijna een derde van de studenten (32%) geeft aan dat ze zich verbonden voelen met hun woonomgeving.

- Vaker hebben studenten contact met andere studenten in de buurt van hun woning: 36% van de bevroagde studenten geeft aan vaak contact te hebben met andere studenten in hun woonomgeving.
- Studenten zijn er vaak niet van op de hoogte of er activiteiten in hun buurt worden georganiseerd. Van diegenen die aangeven dat er wel eens activiteiten zijn, geeft 41% aan hier wel eens aan te hebben deelgenomen, terwijl 29% aangeeft nog nooit te hebben deelgenomen, maar dit wel van plan is.
- Eén op de 13 studenten (8%) geeft aan dat ze zelf wel eens iets hebben georganiseerd in hun eigen buurt. Het merendeel deed dit op eigen initiatief, de rest deed dit in het kader van hun studie of als sociaal ondernemer.
- De mede-buurtbewoners van studenten en sleutelfiguren in 11 onderzochte buurten bevestigen het beeld dat studenten zelf schetsen. Ook zij geven over het algemeen aan weinig contact te hebben met studenten in hun buurt. Het merendeel (64%) van de buurtbewoners geeft aan dat ze (heel) soms contact hebben met studenten. 30% geeft aan dat ze nooit contact hebben met studenten in de buurt. Ook zij geven aan dat studenten meestal niet deelnemen aan activiteiten in de buurt. Studenten worden hier echter ook niet altijd voor uitgenodigd. Een op de vijf bewoners (20%) geeft aan dat ze voorbeelden kennen waarbij studenten iets organiseren voor de buurt.
- Uit de gesprekken met mede-buurtbewoners blijkt dat er vaak een behoefte ligt om het contact met studenten (iets) te versterken. Dat hoeft geen

dagelijks contact te zijn: over het algemeen wonen mensen prettig naast elkaar. Maar het is wel prettig om te weten wie er in je buurt woont.

- Sleutelfiguren in de onderzochte buurten geven aan dat studenten die wonen in een zelfvoorzienende studentenwoning (zonder gemeenschappelijke voorzieningen) over het algemeen minder overlast veroorzaken, maar ook minder contact hebben met mede-buurtbewoners. Welkomme levensdigidigheid en overlast lijken gelijk op te gaan in wijken waar veel studenten samen wonen.

Participatie

Studenten lopen voorop in de participatiesamenleving. De meerderheid van de studenten doet vrijwilligerswerk. Zij richten zich maar in beperkte mate op hun eigen woonomgeving, hoewel een aanzienlijk gedeelte van hen eigenlijk meer zou willen doen voor hun buurt. Vaak ontbreekt het hen aan tijd, maar een groot gedeelte weet simpelweg niet waar ze kunnen aangeven dat ze willen helpen of weten niet wat ze zouden kunnen bijdragen.

- Van de bevroagde studenten geeft 65% aan dat zij vrijwilligerswerk doen. De meeste van hen doen dit zowel voor een studie- of studentenvereniging als elders. Vergeleken met het landelijk gemiddelde van 47% kennen studenten een hoge mate van participatie in vrijwilligerswerk.
- Slechts 5% van de bevroagde studenten geeft aan dat zij vrijwilligerswerk doen in hun eigen woonomgeving. Eén op de vijf studenten (20%) heeft een uitgesproken behoefte om meer te betekenen voor mensen in hun woonomgeving dan zij nu doen. Bijna 40% is daar nog niet uit: zij weten niet of ze meer willen betekenen voor hun buurt. De behoefte om meer te doen voor de buurt ligt het hoogst bij internationale studenten: 37% van hen zou meer voor de buurt willen betekenen. Studenten zouden vooral meer willen betekenen voor kwetsbare buurtbewoners, voor duurzaamheid en

groen in de buurt of voor meer ontmoeting in de buurt. De meest voorkomende redenen dat zij dit nog niet gedaan hebben zijn: tijdgebrek, niet weten waar je kunt aangeven dat je iets wil doen en niet weten of er wel behoefte is aan hun inzet.

- Uit een analyse van krantenartikelen tussen 2010-2020 blijkt dat er een grote diversiteit is in de maatschappelijke initiatieven die studenten nemen. De belangrijkste categorieën initiatieven zijn: vrijwillige inzet gericht op kwetsbare groepen, vrijwilligerswerk in de culturele sector, wederkerige inzet (bijvoorbeeld korting op huur, in ruil voor vrijwillige inzet), initiatieven gekoppeld aan de studie(achtergrond), organisaties gericht op maatschappelijke betrokkenheid van studenten, initiatieven vanuit het verenigingsleven, initiatieven gedurende de coronacrisis, sociaal ondernemerschap, bijdragen aan sociale cohesie in de woonomgeving en bijdragen aan leefbaarheid.

Leefbaarheid (schoon, heel en veilig)

Studenten en hun mede-buurtbewoners geven geen eenduidig beeld over de mate waarin studenten bijdragen aan een leefbare woonomgeving. Studenten zijn veel positiever over de mate waarin ze bijdragen aan een schone, nette omgeving dan hun mede-buurtbewoners, die vooral ook negatieve kanten zien. Studenten voelen zich over het algemeen veilig in hun buurt, maar hebben hier volgens buurtbewoners een beperkte rol in.

- Van de deelnemende studenten geeft 79% aan dat zij bijdragen aan een schone, nette omgeving. Hun mede-buurtbewoners zien dit anders: van hen geeft slechts 1% aan dat studenten aan een schone nette omgeving bijdragen en 55% ervaart dat studenten er juist voor zorgen dat het minder schoon/netjes is in de buurt.

- Het valt op dat sleutelfiguren in de buurt vaak opmerken dat studenten inderdaad regelmatig voor overlast zorgen door afval rondom afvalcontainers, maar dat dit beeld niet altijd terecht is. Afvalcontainers bij studentencomplexen worden vaak (onterecht) gebruikt als inzamelplaats voor een bredere groep inwoners. Hier lijkt de theorie van het gebroken glas op te gaan: wanneer er één bankstel naast een container wordt geplaatst, wordt dit als uitnodiging gezien om hier meer grofvuil of afval achter te laten.
- Sleutelfiguren en enkele buurtbewoners geven aan dat studenten in complexen van woningcorporaties voor studentenhuisvesting voor minder overlast zorgen dan studenten in particuliere panden. Deze studentenhuisvesters houden volgens hen meer rekening met de buurt door goede afvalvoorzieningen te verzorgen, panden te isoleren en in de bouw rekening te houden met de ligging ten opzichte van woningen van mede-buurtbewoners.
- Studenten voelen zich over het algemeen veilig in hun woonomgeving, hoewel er grote verschillen zijn tussen de onderzochte steden. Het minst veilig voelen studenten zich in Den Haag, terwijl Maastricht, Enschede en Wageningen/Ede het veiligst worden ervaren. Het overgrote deel van de buurtbewoners geeft aan dat studenten geen verschil maken in de veiligheid in de buurt. 17% van de buurtbewoners geeft aan dat studenten bijdragen aan een veiligere woonomgeving. Deze bewoners geven aan dat studenten op andere tijden op straat zijn en daardoor voor meer sociale controle zorgen. 6% vindt juist dat studenten voor meer onveiligheid zorgen.

Invloed van de coronacrisis

De coronacrisis heeft een beperkte invloed op de maatschappelijke positie van studenten. De situatie rondom COVID-19 ontwikkelde zich gedurende de looptijd van het onderzoek (augustus 2020-januari 2021). Vooral gedurende

de eerste golf ontstonden er initiatieven van studenten om kwetsbare mede-buurtbewoners te helpen. Maar studenten werden vaak ook minder zichtbaar in de buurt: zij bleven meer binnen of vertrokken uit hun studentenkamer naar familie.

Aanbevelingen aan de studentenhuisvesters

De opdrachtgevers van dit onderzoek zijn 13 woningcorporaties voor studentenhuisvesting en Kences, het kennisinstituut voor studentenhuisvesting. Studentenhuisvesters bevinden zich in een bijzondere positie, omdat zij in direct contact staan met de bewoners van hun panden, maar ook verbindingen hebben met de buurt en gemeente. Vanuit deze positie als sociale studentenhuisvester liggen er kansen om studenten en hun mede-buurtbewoners te ondersteunen bij het beter benutten van de bereidheid en maatschappelijke meerwaarde van studenten in de buurt. Op basis van de conclusies doen de onderzoekers de volgende aanbevelingen aan studentenhuisvesters:

1. **Stimuleer en faciliteer maatschappelijke betrokkenheid in de buurt**

Uit het onderzoek blijkt dat studenten over het algemeen participerende burgers zijn, maar slechts in beperkte mate in de eigen woonomgeving. Een groot deel van hen zou eigenlijk meer in de buurt willen doen. Soms doen ze dat niet uit tijdgebrek, maar bereidwillige studenten weten ook vaak niet waar ze terecht kunnen met een hulpaanbod of twijfelen of er überhaupt iemand op hun inzet zit te wachten. Daarbij zijn internationale studenten een belangrijke aandachtsgroep, omdat onder die groep de bereidheid nog hoger is. De studentenhuisvesters kunnen een belangrijke rol spelen in het leggen van verbindingen tussen behoeften in de buurt en bereidheid in de complexen.

2. **Stimuleer en faciliteer buurtontmoeting tussen student en mede-buurtbewoners**

Er is geen behoefte aan dagelijkse interactie tussen studenten en mede-buurtbewoners, maar over het algemeen geeft men aan elkaar wel beter te willen

leren kennen. Bij bestaande buurtactiviteiten worden studenten niet altijd uitgenodigd, of de activiteiten zelf zijn niet uitnodigend voor studenten. Een jaarlijkse buurtactiviteit, waarin studenten zelf een actieve rol spelen, zou door de studentenhuysvester georganiseerd of ondersteund kunnen worden.

3. Weeg sociale cohesie mee bij ontwikkelen studentencomplex

Er is een trend van individualisering binnen studentencomplexen. Steeds vaker wonen studenten in zelfvoorzienende studio's. Bij deze panden lijkt er minder overlast in de buurt te bestaan, maar de levendigheid die studenten naar buurten brengen is daar ook minder. Verbindingen tussen studenten en hun mede-buurtbewoners zullen eerder tot stand komen in complexen waar studenten veel contact onderling hebben, doordat ze voorzieningen delen. De recente aandacht voor eenzaamheid onder studenten staat in directe relatie tot dit thema. Bij het ontwikkelen van nieuwe studentencomplexen zou sociale cohesie daarom als thema meegewogen moeten worden.

COLOFON

Opdrachtgever	Kences (Kenniscentrum Studentenhuisvesting), Alwel, De Key, De Veste, DUWO, Idealis, Lefier, Maasvallei, SJHT, SSH, SSH&, Vestide, Wonen Breburg en Woonstad Rotterdam
Auteurs	M. Kwakernaak, MSc L.H.L. Reches, MSc T. Voorwinden, MSc
Met medewerking van	T. Jibodh F. Lubbers
Foto omslag	ANP - Patricia Rehe
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-063-5

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2021.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron
wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is
mentioned.